

SATAMAN
LAULU

*

TAPIO
KOIVUKARI

JOHNNY
Kniga

TAPIO
KOIVUKARI
*
SATAMAN
LAULU

ROMAANI

JOHNNY
Kniga | HELSINKI

Kirjoittaja on ollut Taiken apurahalla.

NÄRPIÖNMURTEINEN LAULUTEKSTI: Rickard Eklund.

Huomattava osa teoksen lähdeaineistosta ja kirjallisuudesta tulee kerronnan luonteesta johtuen mainituksi itse tekstissä.

Mainittakoon vielä lisäksi Tytti Steelin väitöskirja *Risteäviä eroja sataman arjessa* (Helsingin yliopisto, 2013) sekä Tapio Bergholmin artikkeli *Hajanainen ja sekava sukupuoli: kuljetusalan ammattiliitot 1905–1995*.

Vanhan Testamentin naapuriköllejä auttoi palauttamaan mieleen Jaakko Heinimäen teos *Pyhä Nauru* (2000), kuvan joka päivä ristiinnaulittavasta Kristuksesta Kaija Pispan ja Jaakko Löytyn kappale *Valaiskoon*.

COPYRIGHT © TAPIO KOIVUKARI JA JOHNNY KNIGA 2022

KANSI JA GRAAFINEN SUUNNITTELU: MARTTI RUOKONEN

ISBN 978-951-0-47838-7

PAINETTU EU:SSA

I
SÄKEISTÖ

Aamulla varhain

1.

Yritin ymmärtää mitä oli tapahtumassa.
Kädessäni oli kortti ja siinä numero. Ja minun
nimeni.

– Mä huudan sitten tolla numerolla.

Niin oli pitkäposkinen ukko luukun takana sanonut. Vauvautui selittämään noinkin paljon. Oli kysynyt verokirjaa, ja sitä olinko ollut täällä ennen töissä. Verokirja minulla oli ollut antaa, töitä en tietenkään ollut täällä tehnyt. Siitä huolimatta olin saanut tämän kortin. Ymmärsin että asiani luukulla oli käsitelty, tein kuten toisetkin luukulle jonottaneet, menin seinänvieripöytään istumaan, kolhiintuneelle tuolille, muiden joukkoon.

Palkkakortti, luki lappusessa. Ja kehoitus: *Säilytä kortti huolellisesti, sillä vain sitä vastaan maksetaan palkka ja »kottia»*. Tästä saisi siis ihan palkkaakin. Totta kai, mutta jännä ajatus. Kotti tarkoitti varmaan samaa kuin förskotti. Etuan-tia, ennen tilipäivää maksettavaa palkan osaa. Tämän minäkin tiesin. Ja sitten siinä oli ukon tekstaamana minun nimeni ja numero. Kivimaa Ismo 1146–3.

Tajusin, että tässä oli avain töihinpääsyyni. Vatsanpohjassa ollut kaiherrus alkoi lämmetä, minut oli otettu firman kirjoihin. Nyt oli vain istuttava ja odotettava yhä sakenevassa tupakansavussa. Ympärilläni, vastatulleiden joukossa joku

kääri sätkää. Salin toisella puolen oli oranssinpunaisiin haalareihin pukeutuneita miehiä, tällä puolella varustus oli harmaankirjavaa. Firman vaatteissa olivat tietysti firman miehet, kaltaiseni keikkamiehet taas enemmän omissaan ja kuka missäkin. Ei sitä tiedä mihin tästä vielä joutuu, olin lehti-ilmoituksesta napannut tämän mahdollisuuden, miehiä otetaan satamatöihin, ihan vain miehiä, ei mitään tarkempia vaatimuksia. Päätin, että menenpä tuonne, katson mitä tapahtuu. Mitä minulla on menetettävää, ei paljon mitään. Jos eivät huoli niin tulen pois. Ajatus, että voisin kerrankin kokeilla jotain umpimähkään tuntui aika riemulliselta.

★

Salin toisella puolella haalaripukuisten joukko sankkeni, jono luukun edessä lyheni. Puoliääninen puheensorina lainehti salissa, koronanappulat kolahtelivat, nurkan kahviautomaatti hurisi, savukiehkurat kohosivat, ilmassa haisivat työvaatteet, tupakka, miehen hiki. Ehkä paikoitellen vanha viinakin.

Nyt alkoi tapahtua, viiksiniekka ukkeli tuli konttoristaan iso mustakantinen vihko kainalossaan ja kapusi salin päädyssä komeilevaan tummuneella paneelilla verhoiltuun puhujapönttöön, joka minusta muistutti auttamatta saarnastuolia. Puheensorina katkesi kuin veitsellä leikaten, kaikkien huomio keskittyi pönttöön nousseeseen mieheen. Tämä kopautti vanhanmallista mikroфонia, varmistaakseen että se oli päällä ja sanoi sitten nopeasti:

– Seittemänsataa kolmekymmentä neljä.

– On. – Vastaus tuli haalarimieheltä nopeasti ja varmasti, itsestään selvästi. Huutaja jatkoi, otti ensin pari alta tuhannen numeroista, ne olivat vakituisia, haalarimiehiä, A-mie-

hiä ja jatkoi sitten ylituhantisia, B-miehiä, tilapäisiä, minullakin oli nyt näköjään tässä ylitonnon numero. Niistäkin kertyi on-vastauksia, huutaja sai ryhmän kokoon ja läiskäisi keltaisen lapun saarnastuolinsa etureunalle, ensin huudettu A-mies kävi sen siitä hakemassa samalla kun huutaja ilmoitti laivan, laituripaikan, työnjohtajan:

– Pallas, Katajanokka, Pulkkinen. Auto lähtee edestä.

Minulla meni aikani tajuta tämä kaikki, saada järjestykseen, kuka oli kukin, mutta jossain vaiheessa sekin selvisi. Laiva, laituripaikka, työnjohtaja. Enkä voinut välttää mieleeni nousevia kuvia ja ajatuksia siitä, että täällä oltiin kuin viimeisellä tuomiolla, jossain missä yksi otetaan ja toinen jätetään. Jaetaan lampaisiin ja vuohiin, teuraaksi ja elatukseen. Täälläkin odotettiin hyväksyntää, kutsua, osallisuutta. Tulkaa, sillä eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän. Tulkaa minun tyköni, kaikki joutilaat ja persaukiset, niin minä raskautan teidät työnteolla ja palkkanne on oleva jos ei suuri niin ainakin sopimusten mukainen. Tuomio, työnjako, huuto tuntui jatkuvan loputtomiin, haalarimiehet salin paremmalla puolella vähenivät, yhä useampi B-numero meni vain ohi, eli jäi huudettuna vastausta vaille, sitten alkoivat ympärilläni istuvat vastailla. Tajusin, että nyt oli jo uusien poikien vuoro, kohta voisi olla minunkin.

– 1146.

– On. Nousin heti seisomaan, tajusin samalla tehneeni virheen, esiintyneeni yli-innokkaasti, kun kaikki jäljellä olevat käänsivät katseensa minuun. Huutaja ei tästä häiriintynyt, numeroita tippui vielä pari ja sitten tuli osoitus:

– Hebe L-3:ssa ja Puputti. Menkää tämän miehen mukana.

Nousimme, me vastatulleet, uudet pojat, alokkaat kuin yhtenä miehenä, vaikka aika kirjava sakki kai olimme, aina-

kin päältä katsoen. Seurasimme ahavoitunutta, haalari-pukuista miestä joka varmisti katseellaan että kaikki olivat koolla, laski meidät äänettömästi ja johdatti sitten portaita alas, pihalle ja peremmälle satamaan.

Tiilimakasiinin rannan puolella oli rautatiekiskoja, ristikkorakenteiset nosturit kurottelivat vaaleanharmaan laivan yllä, sen kannella oli kermanvalkoisia puomeja ja mastoja, kyljissä ruosteraitoja valuaukkojen kohdalla ja keulassa mustin kirjaimin nimi Hebe. Kuin nuoruuden jumalatar, Zeuksen ja Heran tytär. Nyt minäkin eläisin nuoruuttani.

Meistä ulompana oli isompi laiva, mustakeulainen, siitä sanoi joku vanhemmista miehistä että sen täytyi olla säkki-laiva, kun siellä oli noin iso jengi. Ihmettelin mielessäni, en nähnyt täällä mitään jengiä, työmiehiä vain, ainoa mahdollisesti johonkin jengiin kuulunut oli minun kanssani uutena poikana tullut pitkätukkainen ja nahkatakkinen nuorukainen. Kunnes tajusin, että jengi tarkoitti sakkia, työporukkaa, ryhmää. Tietenkin, ei nyt pidä heittäytyä tyhmemmäksi kuin olikaan. Samalla minun oli vaikea pidätellä riemua, olin onnistunut huijauksessani tähän saakka, minut oli merkattu kansiin ja kirjoihin, annettu oikein numerokin. Sanoin puoliääneen, että aukenipas tästäkin työsuhde ja pitkätukkainen kaveri hymyili.

Kovin punakka, keskimittainen mies jolla oli mokkanahan paloista tehty nahkatakki ja kupeellaan radiopuhelin seisoi makasiinin kulmalla hajareisin.

– Mitäs saatanan tissipäitä sieltä nyt tulee?

– Älä nyt Raimo kun minä toin sinulle uusia poikia, ettei käy aikas pitkäksi, sanoi meidät tuonut haalarimies.

– Sinä menet mantteliin, sanoi työnjohtaja. – Ja nämä herat jäävät maapuolen jengiin... paitsi yksi menee ruumaan.

– Minä voin mennä, sanoin enempää ajattelematta. Tai ajattelin, että mennään nyt sitten ruumaan kun ollaan keran Raumalta kotoisin.

Kapusin lankonkia, käymäsiltaa pitkin laivan kannelle, menin toisten perässä ahtaasta manusluukusta kiinteitä rautatikkaita pitkin alas. Ruumassa oli oma pinttynyt hajunsa, laivan haju. Terästä, ruostetta, öljyä ja vaseliinia, tervaa ja jotain muutakin, monesta hajusta punoutunutta yhteistä lemua, vankkaa ja karkeaa kuin nurkassa kiepillä viruva ruosteinen vaijeri. Seurasin kolmea kokenutta miestä, ymmärsin meidän olevan samaa porukkaa tai työryhmää. Me olimme ruumajengi, maissa oli maajengi ottamassa vastaan sitä mitä me annoimme kraanan meiltä nostaa. Ja sitä auttoi luukun reunalla kurkkiva manttelimies, nosturin merkinnäyttävä, jolla oli huomionpunaiset kintaat kädessään, juuri ne joita oli julisteessa kehoitettu käyttämään. Manttelimies oli työporukkansa vanhin, hän oli »kraanamiehen silmä ja työnjohtajan oikea käsi» kuten uuden ahtaajan opasvihkosessa neuvottiin ja ruumassa oli syytä tehdä manttelimiehen neuvojen mukaan. Itse olisin ymmärtänyt manttelin lähinnä harmaaksi sotilaan päällystakiksi, semmoiseksi jota olin itsekin pitänyt, mutta tämä mantteli oli jotain muuta. Manttelivaijeri oli se vaijeri joka kraanan väkipyörästä nousi ja laski ja kiertyi vaipaksi vinssin rummulle, välillisesti manttelimies johti tämän vaijerin liikkeitä.

Ruumassa oli rautapalkkeja ja niiden päällä lampaantaljoja suurissa paaleissa. Joku huusi, että pöytä tulee ruumaan, en nähnyt pöytää, lakattua jalallista huonekalua, mutta nosturi toi puisen lavan, joka oli koukulla kiinni joka nurkastaan. Tämä oli siis pöytä. Täällä joutui samanlaiselle kielikursseille kuin armeijassa tai vaikkapa raamattupiirissä, monilla arki kielen sanoilla oli täällä oma ja erityinen merkitys.

Nyt meidän tuli kierittää taljapaalit pöydälle, työnjohtaja mylvi luukun reunalta, että kääntäkää ne pystyyn jotta mahtuu neljä paalia hiiviin. Ja kohta kraana nosti sitten neljä paalia kerrallaan, sillä heidän pöydällään. Katsoin hiivin nousua, kaveri vetäisi minua kyynärvarresta taaksepäin.

– Aina pois hiivin alta, muista se, poika.

Nyökkäsin. Risupartainen, tummansinisiin likaisiin haalareihin pukeutunut kaveri oli tietysti oikeassa. Hän tuntui olevan tämän jengin kokenein tai ainakin aktiivisin jäsen, lisäksi tässä oli laiha, vähän romuluinen mies joka puhui paksulla hämäläisellä korostuksella sekä pieni punakka äijäntänttärä, joka ei puhunut paljon mitään, mutta kävi aina välillä ruuman nurkassa, karvelin katveessa suojassa manttelimiehen katseelta taskumattia kallistamassa.

Vuotapaalien jälkeen alkoi teräspalkkien nosto. Ne olisi pitänyt nostaa kahdella kettingillä, mutta pitkinä eivät mahtuneet luukusta ylös. Siksi palkkia piti kevirtää ensin toisesta päästä, tukea se parrunpätkillä koholleen ja sitten toinen kettinki kierrettiin kolme kierrosta palkin ympäri. Ja väliin irtopuita, jottei ketju lähtenyt luistamaan omia aikojaan. Varovainen, hidas nosto, palkki kohosi luukusta ylös ja maihin, odottavaan rautatievaunuun. Tässä piti yrittää olla avuksi, samalla varoa olla sotkematta toisten työtä tai olla olematta vaaraksi itselleen tai toisille. Muutaman noston jälkeen jo ymmärsin vetää kettinkiä oikealla hetkellä, tunkea puunpätkän oikeaan väliin. Opin jopa kiinnittämään koukun oikein päin, kun toinen sen kädestä pitäen näytti. Väärin päin kiinnitettynä se olisi voinut nostettaessa pettää, kaikille turhan ikävin seurauksin. Vaistosin sinihaalarisen miehen pidätelyn harmin hänen neuvoessaan minua. Tai oikeastaan, hän selvästi tajusi, että tulin aivan toisenlaisesta maailmasta.

Asenteessa oli sekoitus vieromista, asiallista neuvomista pakotilanteen edessä ja ehkä kateuttakin. Mitä tuokin herras-pentu tänne edes tulee.

★

Kahvitunnille lähdettäessä aurinkokin pilkisti pilvien lomasta. Vastarannalla höyrysi Koffin panimo, sieltä levisi kirpeänimelä palaneen maltaan tuoksu. Tekivät varmaan portteria nyt kun mallasta polttivat. Kauempana oli Wärtsilän telakka halleineen ja nostureineen, heillä oli kaijassa jäänsärkijä varustelussa, nimi komeili keulassa kyrillisin kirjaimin. Telakan jälkeen rannasta kohosivat viljasiihot, niiden jälkeen monenlaiset varastorakennukset ja muut tuulensuojat aina Hernesaaren nokkaan asti.

Ruokatunnin koittaessa aurinko lämmitti jo aamuista enemmän, satama-altaan jää hohti valkoisena laivojen möyhentämänä riisipuurona. Nostureiden alla oli rautatiekiskoilla avoimia vaunuja pystytolppineen, pitkät rautapalakit oli saatu niille ilmeisesti kummemmista kommeluksista. Aurinko lämmitti punatiilisten makasiinien seinää, niiden välistä kuljimme kohti ruokalaa, tummanvihreää nuhruista puista matalanleveää parakkia, jota jätkät sanoivat Puukengäksi. Puukengästä merellepäin oli avoimen kentän takana sinisenharmaa terminaali, sen toisella puolen ikkunaton betoninharmaa ja pyöreäkulmainen korkea rakennus. Se olisi Bunkkeri, tullin varasto. Kuin maamerkinä Jätkäsaaren keskellä.

Jonoa oli ulos saakka, sain makaronilaatikkoni ja istuuduin syömään. Ruokasalissa soi radion Rinnakkaisohjelma, yhtäkkiä tuli kappale jota en ollut koskaan ennen kuullut,

vähän kuplettimainen ralli nimeltä Työmatkalla. Työmatkalla on meistä jokainen. Jotenkin sopi päivän aiheeseen, mutta ihmettelin, miten radion kappaleetkin soivat tähän tahtiin. Oli siinä muitakin uusia poikia, olivat olleet maajengissä samaan aikaan. Yksi oli pitkätukkainen nahkatakkinen kaveri, jota olin arvellut ensin jenginuoreksi, mutta jostain sanakäänteestä arvasin hänen olevan opiskelija. Toinen oli pieni ja hiukan pyylevä kaveri sinisessä toppatakissa ja punaisessa pipossa, hän kertoi olevansa rakennuksilla autokuskina, lomautettuna nyt kun oli kevättalvella mennyt niin hiljaiseksi. Mutta kaipa se tästä vielä uudestaan vilkastuu, hän toivoi ja me muut nyökyttelimme. Kolmas uusi mies oli taas isompi ja punakampi, tukka pitkänä kuin vanhalla rokkarilla. Hän kertoi yllättävän avoimesti saaneensa lemput Helsingin Hiili ja Koksi -nimisestä firmasta juopottelun takia.

– Se oli liian hyvä paikka kippaa, hän kertoi. Eli työmaajuopottelu oli siellä liian helppoa, ymmärsin. – Tämä homma tuli kuin taivaan lahjana. Rupes oleen pee aa, mutsi ratsas mun kämpän ja otti kauheet hepulit kun löysi fillarin kanikuitin.

Mietin vielä itsekseni, että tuokin kaveri on naamasta päätellen jo yli kolmenkymmenen, mutta vielä vain äiti katsoo hänen peräänsä. Toisaalta, hyvä kai että edes äiti.

Naapuripöydässä istui toisen laivan jengiä, puheista päätellen säkkilaivan väkeä. Toisella puolen istui keskellä vähän vanhempi parrakas mies, joka syötyään poltteli piippua tyytyväisen näköisenä. Heitä oli kuuden miehen seurue, piippumiestä vastapäätä istui pieni, laiha ja nuhruinen kaveri, jolla kaikki tuntui olevan vinossa. Viikonloppuna oli juotu kiljua ja siitä oli mennyt pää sekaisin ja tullut muutenkin

kamala olo. Tällaisia vastoinkäymisiä oli hänen elämässään jatkuvasti. Ja nyt oli mies sentään maajengissä, mitä hän piti ihmeenä, kun oli melkein aina joutunut ruumaan. Hän tuntui selittävän vastoinkäymisten rasittamaa elämäänsä suoraan ja ensisijaisesti piippumiehelle, joka kuunteli rauhallisesti ja totesi vain, ettei se säkkiruumakaan niin paha ole, kun pöydän viereen saa kaivettua rinnan josta säkkejä pudotella.

✱

Lossasimme rautalastia maihin loppupäivän, sitä jäi ilta-
vuoroksikin vielä. Olin selvittänyt ensimmäisen satamatyöpäiväni loppuun. Tienannut palkkaa, minua ei ajettu kesken pois eikä ollut sattunut mitään vakavampaa vahinkoa. Ei edes vähemmän vakavaa. Vaikka jokin sisälläni oli varautunut kaikkiin näihin mahdollisuuksiin. Silti oli syytä olla ylpistymättä menestyksestä, sillä ylpeys käy lankeemuksen edellä ja kopeus kukistumisen edellä.

Läksin astelemaan kaupunkiin päin työparini kanssa, ruumassa olleen isoluisen hämäläismiehen. Tunnistin murteen, mutten pitäjää ja kysyin. Hän sanoi olevansa Kylmäkoskelta, tiesin Parolannummen ajoiltani että Kylmäkoski on Tampereesta koilliseen. Matkalla hän selitti vielä miten täällä piti toimia:

– Aina aamulla pitää huudossa käydä. Jos ei silloin vedä, niin kuin ne sanoo, sitte sun numeros säilyy ja huuletaan kun sen vuaro tulee. Mutta josset sää oo paikalla sillon kun se huuletaan, se mennee ohi ja puttoo pois ja se täytyy panna uulestaan vetämään. Meet ennen huutoa sille luukulle ja sanot sille numeros, jos se sitten viittii ottaa sen, se on kyllä välillä aika tärke herra toi huutaja.

Kukaan ei ollut sanonut minulle, että minun olisi parasta pysytellä jossain toisaalla tai mitään sen tapaista. Päin vastoin, neuvoivat ainakin jos kysyin. Nyt olisi vielä muutama keikka tehtävä, niin voisi sanoa paikassa olleensa.

2.

Kevään aurinko ja pitenevät päivät, korkealle kaartuva sininen taivas, varvikossa sinnikkäästi sirkuttava talitintti, kaikki tällainen oli ollut omiaan synnyttämään mieleeni pinnan alla väreilevää levottomuutta. Olin käynyt kotipuolella ja hakenut sukseni kellarista, sujahtanut niillä meren jälle, lykkinyt hartiavoimin rahisevan kohvan ja nuolenkärjen muotoisiksi kinostuneiden aaltomaisien pikkukinosten yli, aina ulkokareille asti, missä taivaanrannassa siinsi avoveden tumma raita ahtojäävyöhykkeen takana. Harkitsin jo suksien tuomista tänne, mutta jotenkin ujostelin niiden raahaamista kaupungin kadulla tai raitiovaunussa. Vapaapäivinäni ulotin kävelyretkiäni Keskuspuistoon tai Kaivopuistoon ja sieltä yli Suomenlinnaan, missä näki mannerjään hiomaa kalliota ja aavaksi avautuvaa jään peittämää meren ulappaa.

Minullahan oli kyllä opintojen puolesta tarpeeksi tekemistä, oli tuttuja ja kavereita, menojakin iltaisin ja viikonloppuisin, mutta silti tunsin tuon kevätlevottomuuden kiertelevän nurkissa. Toiset muuttuivat kevään tullen iloisiksi ja askelsivat kepeämmin, minua kaihersi sanomaton, osoitteeton tekemisen tai lähtemisen tarve, joka ei löytänyt ulospääsyä.

Sanomattakin, miettimättäkin tiesin, että tässä oli yhteys, lisääntyvä valo sai hormonit hyrräämään, veret kiertämään,

puiden mahlan heräämään, linnut suuntaamaan takaisin pesimäsijoilleen – tai ei vielä, mutta kohta, nythän oltiin vasta maaliskuun alussa. Vaikka ihminen on rakentanut itselleen ja lajitovereilleen keskuslämmityksen ja kivikadun, television ja raitiovaunun, ei luonto niin vain jättänyt häntä rauhaan. Keväthanki kutsui.

Menneinä vuosisatoina, tai vielä paremmin vuosituhansina havumetsien eläjät olivat kevättalven tullen jo vähillä eväin, jostain oli hankittava tuoretta syötävää. Maaliskuussa nietokset ovat syvimmillään, aurinko lämmittää ja on aika, jolloin hanki kantaa hiihtäjän, mutta kohva murtuu hirven sorkkien alla ja ylväs eläin uppoaa jaloillaan syvälle hankeen. On hirvenhiihdon aika, mies lähtee hiihtämään uppohangessa tarpovan hirven perään, ja hiihtää, sillä nyt on kysymys elämästä ja kuolemasta, toisen on kuoltava, jotta toinen eläisi.

Maaliskuussa samaten on aika, jolloin karhu ei ole vielä herännyt talviuniltaan. Ja jos on joku löytänyt karhunpesän, pienen hengitysaukon hangen pinnalla, voi olla että rohkeennutaan karhunkaatoon. Ja siinä on jälleen tilanne, jossa toisen on kuoltava, jotta toinen eläisi.

Maaliskuu maan avaa, sanoi vanha kansa. Eli ensimmäiset pälvet avautuvat lumeen, maa alkaa paljastua etelärinteissä ja vastaavilla paikoilla. Koskien suvannoissa ja virtapaikoissa avautuu sulia, ensimmäiset joutsenet ja hanhet saapuvat. Niitä on napsittu ehkä jousella tai lingolla, mutta varmimmin kevätnälkäisten yhteistyönä: yhdet menevät ja kovasti meluten peljättävät joutsenet tai hanhet lentoon, nämähän kummatkin vaativat pitkän nousukiidon vettä pitkin siiville

noustakseen. Ja niin ovat taas toiset virittäneet verkon puiden väliin tai kallionkoloon, sille paikalle josta nousukiidossaan olevat linnut varmasti tulisivat menemään.

Kaikki nämä riistaeläimet ovat olleet kevätaikaan pyydetäviä ja sellaisena merkinneet eroa elämän jatkumisen tai kurjan nälkäkuoleman välillä. Maaliskuusta kun on selvitty, ollaan paremmalla puolella, kohta sen jälkeen vesilinnut munivat uuttuihin ja kutukalat uivat mertoihin. Hirvelle ja karhulle on pidetty peijaiset, sielu saatettu takaisin metsään ja lepytelty, jotta eläin antaisi toistekin itsensä pyydystä. Ja samaan tapaan on joutseneen liittynyt monenlaista perimätietoa, ei ihme että se on ollut Tuonelan joen lintu, sehän on tulemisellaan voinut ratkaista, ylittääkö joku sen joen tänä keväänä tai ei. Nämä ovat olleet kivikautisten ja myöhempienkin eläjien pyhiä eläimiä, niistä on puhuttu varoen ja kohteliaasti, ne eivät olleet mitä tahansa muonaa. Pyhä on jokin, mistä viime kädessä ollaan riippuvaisia.

✱

Taas oli ajatukseni karannut omille laduilleen, luonnonelämään ja muinaisten aikojen nimettömiksi jääneitä sankaritöitä tai selviytyjien neuvokkuutta pohtimaan. Minusta, joka toisaalta viihdyin ihan hyvin keskuslämmitetystä huoneesta, ei varmasti olisi hirveä hiihtämään tai kontiota kaatamaan, minusta joka lapsena olin joka syksy ja talvi monta kertaa vilustumisen kourissa, yskin kaikki mahdolliset kiertävät influenssat ja podin käsissäni ja taipeissäni niin paha atoopista ihottumaa, etten kyennyt osallistumaan muitten peleihin ja leikkeihin. Tiesin varmasti, ettei minusta mihinkään olisi. Toisaalta, kotona poteminen sai minut pakenemaan

kirjojen maailmaan. Itse toipilaana olinkin mukana Alaskan kultakentillä tai turkismetsästäjien ansapoluilla, tasan kointiaanien miehuuskokeissa tai Grönlannin kallioilla ruokinmunia keräämässä, jos en peräti Tyynellä merellä valaanpyynnissä. Edes mielikuvituksessani saatoin olla rohkea, sinnikäs ja taitava.

Luin paljon, jopa koulukirjoja, ja sain koulussa hyviä numeroita. Opiskelualaa mietin, rippikoulun jälkeen seurakuntanuorissa ja vastaavissa liikkuneena teologia oli tavallaan luonteva valinta. Jotenkin kaiheresi, että se oli ehkä liiankin luonteva, sellainen jota kaikki odottivat, arka ja ujo koulupoika lähti lukemaan papiksi. Menköön vain papiksi semmoinen, hyvä että joku on sielläkin siunaamassa. Joku ihmetteli, että olisihan sinusta nyt muuallekin ollut, kysyi että oliko tämä semmoinen kutsumus, vaikenin sitten nyökytellen, kuin pahemmankin uutisen kuultuaan.

✱

Asuin Sörnäisissä, Pitkänsillan pohjoispuolella. Yksiössä jonka vanhempani olivat minulle opiskeluasunnoksi ostaneet. Kun ainut poika läksi Helsinkiin lukemaan itseään papiksi, hänelle hommattiin asunto. Tämä oli vanhemmilleni suuri ponnistus, olin samaan aikaan tästä kiitollinen, koin velvollisuudekseni menestyä opinnoissa kun oli oikein asuntokin hommattu ja samalla myös kiusaantunut, olin yrittänyt sanoa, että voisin ihan hyvin hakeutua opiskelija-asuntoon joita paikkakunnalla oli, mutta he perustelivat monin järkevin tavoin, että tämä oli ihan sopivaa. Olin kiusaantunut siitä, että minulle tämmöistä laitettiin, olisin halunnut pärjätä omillani ja tunsin epämääräistä omantunnontuskaa

opiskelutovereideni rinnalla. Toiset olivat köyhiä ja pärjäivät, minua rikkaiden kakaraa näin vain hellittiin. Vaikkeivät vanhempani mitään rikkaita edes olleet, jos sitä katsotaan. Ja nolostelin sitäkin, että koin tunnonvaivoja asiasta, joku toinen olisi ollut yksinkertaisesti vain iloinen ja kiitollinen.

Tähän uljaaseen asuntooni minulle tuli valtakunnan suurin sanomalehti paksuna nivaskana, paperien tulvana kuten samoalainen Tuiavii oli kirjoittanut 1900-luvun alussa kuvaessaan valkoisen miehen, taivaanrikkojan outoa elämää. Valkoinen mies oli nimittäin papalagi, taivaanrikkoja, hän joka tuli kanootillaan taivaanrannan raosta ihmisten maailmaan ja papalagin tavat ovat monet ja oudot. Yksi niistä oli polttaa suitsevia pillejä ja upottaa päänsä paperien tulvaan, täyttää mielensä joutavalla tiedolla siitä mitä jossain muualla tapahtui. On tietysti meidän kulttuurissamme kasvaneen ihmisen taipumus ajatella, että on tärkeää ja arvosettavaa olla perillä siitä, mitä toisaalla tapahtuu. Mitä tapahtuu todella, vaikka joku voisi kysyä, mitä tapahtuu todelle. Mutta ehkä siinä on puolensa, ehkä se auttaa tekemään asiallisia valintoja siellä missä itse sattuu olemaan. Toisaalta, jos elää saarellaan ja syö kalaa ja kookospähkinöitä, ei sillä laajemmalla tiedolla ole niin kauheasti väliä.

Mieleni askartelu samoalaisen päällikön mahdollisesti seipitetyissä ajatuksissa heijasti sekini pinnan alla väreilyttä kaipuuta toisaalle, yksinkertaisempaan, luonnonläheisempään elämään. Saareen tai tunturin juurelle, metsien kohtuun tai jonnekin muualle. Punaisen tuvan porraspuulle. Aikana jolloin virta kulki kuitenkin päättäväisesti kaupunkiin ja Helsinkiin, jos ei peräti Ruotsiin. Ja pääkaupungin keskustassa istuin minäkin ajattelemassa kivikautista elämää ja ties mitä. Elämää jota en välttämättä olisi todellisuudessa kyennyt elämään.

Rehevä kertomus idän ja lännen rajalta ajasta, jolloin Suomi vapautui ja horisontti siirtyi länteen.

ISMO KIVIMAA on nuori teologian opiskelija, joka ajautuu töihin Helsingin satamaan 1980-luvulla. Eletään kylmän sodan aikaa. Kolmas maailmansota tuntuu olevan vain yli lentävän hävittäjän mitan päässä, eikä kapakassa saa vaihtaa pöytää ilman tarjoilijan lupaa.

Satamajätkeksi päätyi hyvin erilaisia ihmisiä, hyvin erilaisista lähtökohdista ja syistä. Koivukarin henkilö-
hahmot ovat herkullisen hersyviä.

Sataman laulu on runsaudensarvi, joka vaeltaa sujuvasti ahtaajan arjesta niin olemassaolon peruskysymyksiin kuin nuorten ihmisten parisuhteiden kuvauksiin.

Se on loistavan tarinankertojan taidonnäyte kaikilla mausteilla.

